

УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

ИНСТИТУТ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ОБУЧЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИ

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за академична длъжност „професор“ за нуждите на секция „Информационни технологии в сигурността“ на Института по информационни и комуникационни технологии при БАН, професионално направление 5.2 „Електротехника, електроника и автоматика“, специалност 02.21.10 „Приложение на принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката“, обявен в Държавен вестник, бр. 7 от 24.01.2014 г., стр. 103, п. 43.

КАНДИДАТ: доцент, доктор Тодор Димитров Тагарев.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО: проф. д.т.н. Цветан Атанасов Семерджиев – директор на Институт за научни изследвания и обучение на докторанти към Университета по библиотекознание и информационни технологии.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРУДОВЕТЕ НА КАНДИДАТА

В обявеният конкурс за професор се е явил един кандидат - доцент, доктор Тодор Димитров Тагарев. Пълният списък на публикациите му включва 254 заглавия. За участие в конкурса, той е представил 35 научни труда, в т.ч. 3 монографии, 4 студии, 24 статии в списания и поредици и 4 доклада на научни конференции. От тях, в чужбина са издадени: една монография, 6 статии и един доклад. От публикуваните в България статии 14 са в списания на английски език. Всички представени за участие в конкурса трудове не са използвани в други конкурси за заемане на академични длъжности и за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

От представената от кандидата Справка за цитиранията на научните трудове се вижда, че към момента са открити около 600 цитирания (без самоцитирания и цитирания от съавтори). Съответно, 18 от тях са открити в информационната система SCOPUS, 5 са забелязани в статии в списания с импакт фактор и 131 са регистрирани в профила на доц. д-р Тодор Тагарев в Google Scholar. При тези данни, наукометричните показатели на

кандидата са h-index – 11, i10 index – 12. Това доказва, че получените от кандидата научни резултати и научни приноси са получили необходимата публичност и са известни на научната общественост.

Тематиката на представените публикации третира различни аспекти на управлението на развитието на сложни организации в среда с висока степен на неопределеност. В тях са описани нови научни и научноприложни резултати в научните области: планиране на основата на сценарии; програмно управление и стратегически мениджмънт; кризисно управление и защита на критични инфраструктури; подходи, методи и модели за подпомагане на взимането на решения; разработване и използване на архитектурни модели и организационен интегритет. Кандидатът продължава да работи в същите научни области, допълвайки знанията за управлението на сложни организации в условията на неопределеност.

Дисертационният труд на кандидата, авторефератът и публикациите към него са взети предвид, но не са разгледани по същество. Аналогично са взети предвид всички публикации с които той е участвал в конкурси за академичните длъжности „старши научен сътрудник II степен” и „доцент”, които също не са разглеждани.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНО - ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА, ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА И ПРИЛОЖНАТА ДЕЙНОСТИ НА КАНДИДАТА

Научната дейност на доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев е активна и продуктивна. Неговите изследвания са в областта на управлението на сложни организации в системата за национална сигурност и защита на критична инфраструктура. Те са насочени към преодоляване на неопределеността и постигане на адекватно отразяване на средата в която се реализира управлението. Получените научни резултати касаят вземането на решения относно разпределението на човешките, материалните и финансовите ресурси и инвестиции. Тези резултати са продукт на успешно проведени, в пери-ода от 1995 до 2013 г., национални и международни научно – изследователски проекти. В 32 от тях доцент, д-р Тагарев е имал ръководна роля, а в 17 е бил участник в изследователския колектив. Освен това, доцент, д-р Тодор Тагарев е съорганизатор на авторитетни научни форуми, в които участва като член на организационни и програмни комитети. Член е на редколегиите на 4 международни списания и поредици, издавани в чужбина, като на две от тях е главен редактор. Като

цяло, научната дейност на до-цент, д-р Тодор Димитров Тагарев е високо ефективна, продуктивна и международно призната.

Преподавателската дейност на д-р Тодор Тагарев започва през 1989 г. като главен асистент в катедра „Авиационно въоръжение” на ВВВУ „Георги Бенковски”, гр. Долна Митрополия. В периода от м. септември 1991 г. до м. август 1992 г. е бил заместник-началник на Научноизследователския отдел на ВВВУ „Георги Бенковски”. Общото му преподавателско натоварване през този период е 849 учебни часа, от които 536 часа лекции и 313 часа упражнения или еквивалентни занятия.

В периода от м. март 2004 г. до м. март 2008 г. доцент, д-р Тодор Тагарев ръководи катедра „Мениджмънт на отбраната и въоръжените сили”, във факултет „Национална сигурност и отбрана” на ВА „Г.С. Раковски”, като в периода март 2004 г. – февруари 2005 г. е ръководител на катедрата. Като щатен преподавател в Академията той преподава по учебни дисциплини касаещи планирането в сигурността и отбраната, програмното управление на организационното развитие, измерването на резултатите и ефективността на социалните организации, усъвършенстването на работните процеси, стратегическия мениджмънт, управлението на промяната и управлението на технологичната и индустриалната база на сигурността и отбраната. Преподавателското му натоварване, общо за периода, е приблизително 1300 учебни часа, от които около 800 часа лекции и 500 часа семинари, игри и изпити. В този период доц. Тодор Тагарев ръководи разработването на магистърска програма по „Мениджмънт на сигурността и отбраната” и участва в разработването на магистърска програма по администрация във въоръжените сили, понастоящем специализация „Административни процеси и дейности” в магистърската програма „Организация и управление на военни формирования на оперативно ниво”. След 2008 г., доцент, д-р Тодор Тагарев продължава своята преподавателска дейност у нас и в чужбина. Кандидатът е бил научен ръководител на 6 докторанта и 16 дипломанта. Като цяло, доцент д-р Тодор Тагарев е натрупал значителен преподавателски опит и се е доказал като ефективен ръководител на организационни структури във висшето образование.

Експертната дейност на доцент, д-р Тодор Тагарев е много продуктивна. Той е уважаван член на българската секция на AFCEA (Armed Forces Communications and Electronics Association). Като експерт в областта на управлението на ресурсите за сигурност и отбрана е заемал ръководни длъжности в Министерството на отбраната, като в периода 1999 - 2001 г. е бил ръководител на дирекциите „Планиране на отбраната” и

„Политика по въоръженията“. В периода 01.09.2009 – 30.09.2010 г. е бил съветник на министъра на отбраната по развитието на системата за отбранителен мениджмънт, а през 2013 г. е назначен за министър на отбраната в състава на служебното правителство. Като уважаван експерт, доцент, д-р Тодор Тагарев е бил: председател на Съвета на директорите на Терем ЕАД, директор програми в Центъра за изследвания по национална сигурност и отбрана при БАН, член на Съвета „Външна политика, отбрана и сигурност“ към Президента на Република България, председател на Експертна работна група 11 „Сигурност на обществото и гражданите“ (сега Технически комитет) към Българския институт по стандартизация и член на екип разработил Становище по пакета законопроекти за службите за сигурност, за Президента на Република България, през м. ноември 2012 г.

Активната експертна дейност на кандидата е отбелязана с редица награди, между които е Почетна грамота от Института по информационни и комуникационни технологии при БАН за „Големи заслуги за развитие на Института“ (януари 2014 г.), медал „За принос към развитието на Въоръжените сили на Украйна“, награда на началника на Военна академия „Г.С. Раковски“ за „най-добър преподавател“ във Военна академия (2006 г), награден знак на министъра на отбраната „За вярна служба под знамената – II степен“, 1999 г. и други.

Като цяло, научната, преподавателската и експертната дейности на доцент, д-р Тодор Тагарев могат да се характеризират като допълване на знанията в областта на управлението на сложни организации и подготовката на специалисти за вземане на решения в тях. Публикациите му го характеризират като високо квалифициран учен, университетски преподавател и експерт, отговарящ на изискванията за заемане на длъжността „професор“. Издадените от него научни трудове и учебни материали са със съществена приложна стойност. Те са публикувани у нас и в чужбина и се използват като учебници и наръчници от всички работещи в областта на мениджмънта на ресурсите за сигурност и отбрана студенти, дипломанти и докторанти.

ОСНОВНИ НАУЧНИ И НАУЧНО–ПРИЛОЖНИ И УЧЕБНО–МЕТОДИЧЕСКИ ПРИНОСИ В ТРУДОВЕТЕ НА КАНДИДАТА

Научните и научно–приложни приноси в трудовете на доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев са в професионалното направление 5.2 „Електротехника, електроника

и автоматика”, научна специалност „Приложение на принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката”. Те могат обобщено да се дефинират както следва:

1. Създаване на описателно – обяснителен модел на отбранителната политика, който разкривана същността, принципите и процеса на формиране на отбранителна политика и осигурява ефективен механизъм за балансиране на цели, стратегия, инструменти и риск в условията на динамични ограничения. На базата на изискванията към подхода за дългосрочно планиране на отбраната, той осигурява робастност на структурата на въоръжените сили, адаптивност и гъвкавост в тяхното развитие
2. Разработка на методология за планиране, базирано на сценарии, насочвано от оперативни концепции и ориентирано към способности, включваща: обосновка на необходимостта от ограничаване на броя на сценариите, примерни резултати от балансирането на изисквания към процеса на планиране и реалистичен избор от 41 сценария.
3. Изследвани са изискванията и възможностите за трансформация на системата на военна организация. Разработена е детайлна структура на отбранителни способности, с оригинално включване на групи от способности за формиране на средата за сигурност и стратегическа адаптивност, както и оригинален подход за визуализация, анализ и избор на равнища на амбиция по видове роли и задачи на въоръжените сили.
4. Разработени са библиотека от градивни елементи и примери на структуриране на силите по задачи и на организационно структуриране на войски на територията на страната. Предложен е нов концептуален „постмодерен” подход към разработването на стратегии за сигурност. Като приложение на този подход е разработена методология за планиране на военновременни отбранителни способности, която дава възможност за рационално балансиране на инвестициите за ранно предупреждение, организационна гъвкавост и равнища на поддържаните ресурси.
5. Разработен е оригинален подход за целево управление на отбранителните ресурси на основата на програми, в рамките на обща система за планиране, програмиране, бюджетиране и изпълнение. Формулирани са изисквания към структурирането на отбранителните програми. Анализирани са различни техники на използване на

програмния цикъл за реагиране на изменения в средата. Изследвани са различни въпроси на отбранителната политика и планирането, които имат стратегически характер.

6. Разработено е определение на понятието „критична инфраструктура” и е анализиран неговия обхват. Разработен е процес със седем основни стъпки за анализ, определяне и планиране на мерки за защита на критична инфраструктура. Идентифицирани са основни методически и организационни предизвикателства пред осигуряването на ефективна и ефикасна защита на критичната инфраструктура и изисквания към потенциални организационни модели, в т.ч. относно мрежовия характер на взаимодействието. Идентифицирани са подходящи методи за подпомагане на анализа и планиране на защитата. Изследвани са възможните варианти за дефиниране на контекста за планиране на способности за защита на критичната инфраструктура. Разработена е методология за оценка на критичната инфраструктура на общинско ниво със скали за интензивност на бедствия, вероятност за тяхното възникване, и оценяване на евентуалните преки и непреки човешки, материални и екологични загуби.
7. Разработени са нови подходи, методи, модели и средства за аналитична поддръжка на планирането, разработването, анализа и избора на сценарии, изследване и развитие на сигурността, защитата на критичната инфраструктурата и институционализирането на съответен капацитет за операционен анализ. С тяхна помощ се изследва пространството на възможни алтернативи на отбранителната политика и възможните решения по структуриране на силите и разпределение на ресурсите, в това число чрез интерактивни симулации.
8. Разработен е аналитичен процес, методи и средства, подпомагащи създаването и избора на контекстни сценарии и възможни нови роли, като са използвани морфологичен анализ, експертно оценяване и анализ, клъстеринг и линейно програмира-не. Идентифицирани и структурирани са методи и модели, които позволяват в процеса на планиране да се отчитат сценарии на „екстремални” събития.
9. Разработена е концепция за създаване на знания портал и международно взаимодействие в неговото развитие.
10. Разработени са конкретни архитектурни модели на алтернативни варианти на системата за гражданска сигурност, оперативен център за военноморски суверенитет и на процеса на отбранителната аквизиция. Анализът на тези

архитектурни модели позволява съответно да се направи рационален избор между няколко алтернативни организационни решения, да се дефинира пълен комплекс от взаимно съгласувани оперативни, системни и технически изисквания към сложна система за управление и да се идентифицират възможности за усъвършенстване на основен бизнес процес в министерството на отбраната.

11. Разкрити са съществени нови страни на явлението корупция в публичния сектор и по-конкретно – в областта на управлението на ресурсите за сигурност и отбрана. Идентифицирани са източници на корупция в отбраната, в широкото разбиране на термина, и предпоставките за корупционни действия и техния ефект. Идентифицирани и структурирани са областите в отбраната със значителен корупционен потенциал.
12. Разработен е стратегически подход за противодействие на корупцията, насочен към редуциране на потенциалните ползи и увеличаване на очакваната цена на корупционни действия в областта на отбраната чрез повишаване на прозрачността, отчетността и интегритета на организации, организационни процеси и на индивидуално ниво. Фокусът е поставен върху превенцията и прозрачността на управленските процеси и решения.
13. Формулирани са основни принципи и са определени изисквания за осигуряване на интегритет на процесите на бюджетиране и финансов мениджмънт в отбранителния сектор, управлението на доставките и утилизацията на излишно имущество и имоти. За ефективната реализация на тези изисквания е извършен анализ на съответния нормативен, организационен и културен контекст.
14. Идентифицирани и описани са съответни добри практики в повишаването на интегритета в отбранителния сектор. Систематизирани са препоръки по отношение на процесите на взимане на решения и съпътстващи дейности, чието реализиране би довело до съществено намаляване на корупционния потенциал.
15. Разкрити са нови направления за провеждане на научни изследвания и получаване на нови знания.

Като цяло, научите приноси в трудовете на доцент, д-р Тодор Тагарев могат да бъдат определени като получаване на ново знание за управлението на организациите в сферата на сигурността и отбраната. Тематиката на публикациите е формулирана на базата на ясно дефинирани социални потребности. В тях се разкриват нови възможности за повишаване на организационната ефективност и интегритет. Получените резултати

формират научни предпоставки за по-нататъшно развитие на теорията и практиката в тази научна област. Те са насочени предимно към конкретните потребители, които управляват организации в сферата на сигурността и отбраната.

Учебно-методическите приноси в трудовете на доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев могат да бъдат формулирани, както следва:

1. Създадена е оригинална конструкция от знания която допълва учебното съдържание в образователното направление - 9.1. „Национална сигурност”, на образователната област - 9. „Сигурност и отбрана”. Създадена е нова учебна документация и учебно – методически материали, които са използвани от Военна академия “Г. С. Раковски” за акредитиране на магистърска специалност “Мениджмънт на сигурността и отбраната”.
2. Допълнена е учебно-методологичната основа на подготовката на специалисти в областта на мениджмънта на ресурсите за сигурност и отбрана.

ЗНАЧИМОСТ НА ПРИНОСИТЕ ЗА УЧЕБНО - ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА РАБОТА, НАУКАТА И ПРАКТИКАТА

Значимостта на получените от доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев приноси се определя от техния приложен характер. Проведените изследвания и получените резултати подпомагат усвояването на нови методи и технологии за мениджмънт на ресурсите за сигурност и отбрана. Едновременно с това те са необходима предпоставка за подготовка на специалисти в тази област.

ОЦЕНКА НА АВТОРСКОТО УЧАСТИЕ В ПОЛУЧАВАНЕТО НА ПРИНОСИТЕ

Авторството на кандидата в представените научни трудове се определя ясно и е неоспоримо. Представените публикации са написани в специфичен авторски стил и начин на изложение. Проследяването на тематичните линии в тях дава точна представа за научните интереси на доцент, д-р Тодор Тагарев, което позволява ясно и точно да се определи приносът му в колективните трудове, като не оставя място за съмнения и неправилни интерпретации. Участието на кандидата в научно-изследователските проекти е добре документирано и ясно представено.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ ПО ПРЕДСТАВЕНИТЕ ТРУДОВЕ

Към представената за рецензиране научна продукция могат да бъдат отправени редица критични бележки, които не променят актуалността и значимостта на получените приноси. Тези бележки са обсъдени в работен порядък с участника в конкурса, който ще ги има предвид в по-нататъшната си работа. Рутинния и технически характер на бележките ми дава основание да не занимавам уважаемото жури с тях.

ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ И СТАНОВИЩЕ

Познавам кандидата от средата на 90-те години на миналия век. От тогава, до сега, той има впечатляващо професионално развитие. Днес той е авторитетен, продуктивен и последователен в работата си изследовател, преподавател и експерт. Има много добра теоретична, учебно-методическа и професионална подготовка. Тя е съчетана с трайни научни интереси и широка обща култура.

Становището ми е, че доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев има всички необходими за заемането на академичната длъжност „професор“ качества, а именно:

- Има задълбочени теоретични знания в научната област в която работи. Успешно допълва и развива тези знания и едновременно с това създава нови методи и средства за получаването им.
- Автор е на научни трудове, които са високо оценени от научната общественост у нас и в чужбина.
- Разкрива и формулира нови направления на научни изследвания, разработва основните идеи, концепции и варианти за тяхното изпълнение и създава необходимата-та организация за провеждането им.
- Организира и води учебно-педагогически дейности на високо методическо равнище. Постоянно обогатява учебно-методическата база на обучението в областта на мениджмънта на ресурсите за сигурност и отбрана.
- Активно организира и участва в международни научни конференции, симпозиуми, сесии и други научни прояви.
- Реализацията му като експерт в областта на националната сигурност е на най-високо ниво. Внедряването на разработените от него методи и модели доказва

актуалността и значимостта на получените научни резултати и приноси. Практическите ползи от тях са безспорно доказани.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разкритата процедура за заемане на академичната длъжност "професор" съответства на изискванията, описани от чл. 29 до чл. 29в на Раздел IV от Глава III на ЗРАСРБ и на чл. 60 до чл. 62 на Раздел IV от Глава III на ППЗРАСРБ. Оценката на професионалното развитие на участника в конкурса и на представените научни трудове показват, че той отговаря на всички условия, предвидени в чл. 29, ал. 1 на ЗРАСРБ и в чл. 60, ал. 1 от ППЗРАСРБ. Това ми дава основание да дам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и да ГЛАСУВАМ ЗА ИЗБИРАНЕТО на доцент, д-р Тодор Димитров Тагарев на академичната длъжност „професор”, в секция „Информационни технологии в сигурността” на Института по информационни и комуникационни технологии при БАН, в професионално направление 5.2 „Електротехника, електроника и автоматика”, по специалност 02.21.10 „Приложение на принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката”.

АВТОР НА СТАНОВИЩЕТО

